

Az úr, aki fél

Sakkpolitika

— Üzleti ügyben? — kérdezi a taxis a piros jelzésnél.

— Nem, egy régi belügyeshez megyek — válaszolom, folytatván a közvetlenséget.

— Mindet fel kellene lógatni — fejezi be a sofőr.

Szép ház, állapítjuk meg később, a célhoz érve. Az úrról, akihez most érkezem, nem tudok és nem is árulhatok el túl sokat. Amikor telefonon egyezkedtünk, egy mondata igazán fontosnak tűnt: *Rajkot csak a párt rehabilitálta, a nép nem.*

Sötét ruhás, rossz tartású, zsiros bőrúgaggyantát viselő, ám elegáns, professzori külsejű úr érkezik a kápuhoz.

— Bocsásson meg, hogy kissé megvárakoztattam — mondja a kertben —, de a kutyát el kellett zárnom.

Egyre erősödő, félelmetes ugatást hallok.

— Veszélyes?

— Nagyon.

Mindent megbánva lépek be a lakásba. Rengeteg könyv, modern, ízléssel válogatott bútorok. Az írószobán az ellenzéki irodalom legjobbjai. Hellyel kínál vendéglátóm, előveszem a magnót:

— Engedelmeivel máris bekapcsolom, hiszen minden adat fontos lehet.

— Várjon még ázzal! Előbb mondja el, hogy mi a célja!

— Meg szeretném önt hallgatni, ahogy azt a telefonban megbeszéltük.

— Kis pont vagyok én — nyújtja, s hátradől a fotelban.

Erzem, akár el is köszönhetnék. Meggondolta. Az úr nem beszél.

Mit is tudok róla? Csak amit egyik cikkemre reflektálva gyorsan fölörölt: egyetemista volt, amikor a belügy kivonult a kollégiumba. Összeszedtek egy szakasznál hallgatót, rangot és jó fizetést ígértek, cserébe egy kis szakmai segítséget kértek. Senki nem mondott ellent. 1947-et írtak akkor. Néhányan, negyedeves egyetemistaként örnagyit rangot kaptak. Ez az úr, aki most érdeklődésemet igyekszik elhárítani, Rajk közelében dolgozott a BM-ben, majd Kádár belügyminiszersége alatt is.

Sokat beszél, a hajdani szálamitaktika szeleteit izlelgeti újra. Ha nem szölok közbe, eljut az egyesítési kongresszusig.

— Elég szépen él.

Föltolja szemüvegét:

— Igazgatóként mentem nyugdíjba.

— Tehát nem a belügyből.

— Onnan még Kádár idejében kipasszíroztak, mint jugoszláv kémeket. Igaz, hogy Kecskemétnél délebbre akkor még nem jártam, lévén egri proligyerek.

— Miért mondta azt, hogy Rajkot csak a párt rehabilitálta?

— Mert ez az igazság. És ha a Rajk-fiú máshová temeti az apját, akkor nem biztos, hogy ennek örülni fognak az új helyén a halottak.

— Miért mondta ezt?

— Mert én nagyon sok szörnyesről tudok.

— Mi volt a feladata?

Házigazdám itt megáll, mely levegőt vesz, rázza a fejét.

— Nem vagyok én magának jó sztori.

— Engedje meg, hogy ezt én döntsem el!

— Nálam nagyobb embert keressen!

— A kis ember is szemtanú.

— Azt se tudom, hogy maga kicsoda!

— Bocsásson meg, de nem én vettem föl először a telefonot.

— Igaza van — mondja elhalkulva. Tapogatja, forgatja a bal vállát, mintha ez az elfoglaltság kimentene mindkettőnk a beszélgetés kátyújából. Kinézek az ablakon. A szomszédban maszek tempóval vakol egy brigád.

— Fáj a vállam — tör meg a csöndet —, nyaralót építek.

— Ezért nem beszél?

— Félek, hogy kitekerik a vállam.

— Nem értem.

— Nézze, szemközt egy magas rangú ávos tiszt lakik. Három nyugati kocsi van, csak whyskit iszik és hosszú Marlborót szív. Tökeletes sztálinista. Tegnap beszéltünk az utcán, magabiztos volt.

— Mit mondott?

— Hogy nem tart sokáig ez a hőzöngés.

— Tehát megijedt?

— Meggondom őszintén: nagyon félek. Ha valaki, én ismerem őket. Nézze — mutat a szomszéd szoba asztalán a sakkasztalra —, reggel óta méregetem, hogy mit csináljak. Harminc százalékos adok a visszarendezésre. És ez túl sok. Agyban akarok meghalni. Érti?

— Hogyne érteném.

Elpakolom a süket magányt. Kifelé menet megpillantom az 1956 képekben című könyvet, körülötte jegyzetek.

— Naprakész vagyok — mosolyodik el látogatásom óta először.

A kapuban minden jót kívánunk egymásnak. És mindannyiúnknak.

Dlusztus Imre

Hajlékóhajtó

Meghökkentést, zavart, sajnálatot vagy felháborodást keltenek. Ha utunkba sodorja őket a véletlen, szinte nem is hisszük, hogy „ilyenek vannak”, s nem is tudjuk, „hová tegyük őket”. Pedig — sajnos — egyre többen kerülnek „ilyenek” az útjainkba. Annál is inkább, mert szó szerint az utcákon élnek: *hajléktalanok*. Olyanok, kiknek nincs lakása, albérlete, ágybérlete — nincs fedél éjjelre sem a fejük felett. A társadalom peremére szorult, leépült, nélkülöző, reményvesztett emberek. Utcaikon, tereken, pályaudvarokon élő, életveszélyes, romos vagy épülő házakban, pincezugokban éjjelre lopva meghúzódnak — *tengődők*: a szegényeknél is szegényebbek. Aki nekik számát a társadalomkutatók napjainkban 35 ezer körülire becsülik, de jóslták, hogy táboruk egyre növekszik. Mert az új szegények között egyre több a még lejjebb csúszással, a végleges kisördögással fenyegetettek száma. A veszélyeztetettek körébe tartoznak a lumpen elemek; a deviáns személyiségek (alkoholisták, narkósok, ideg-betegek; bűnöző hajlamúak) mellett az állami gondozásból vagy a börtönből kikerülők; az otthonról megszökök vagy elűzőköt gyerekek; a munkásszállásokról kitesékeltek; a lakásbérleti, albérlési ágybérleti díjat fizetni nem tudók; a válás miatt otthonukból kikerülők; az ideig-óráig szívességből ide-oda befogadottak; a mindenkiből kiforgatott öregek. Óvatos kalkulációk szerint is mintegy 350 ezernyi magyar állampolgár.

Akik mellett egyre nehezebb lesz nap mint nap elmenni az utcán, zavartan másfelé tekintgetve. Aki nekik sorsát — tetszik, nem tetszik — fel kell vállalni, mert társadalmunk „egyedei”. Nem tagjai, polgárai — *egyelőre hivatalos és magántudatunkban is csak furcsa, zavarba ejtő „egyedek”*. Akiikkel legfeljebb odáig jutunk, jutottunk, hogy elismerjük, talán nem mind a saját hibájából került kilátástalan helyzetbe, nem mind piás, narkomán, bűnöző; s elnézőbbek vagyunk a megítélésükben. Tudomásul vesszük őket, mint az elszegényedéssel vejező jelenséget, de elnézünk feléjük, mellette: tenni ellene úgysem tudunk alapon.

S nem is teszünk értük szinte semmit. Az úgynevezett szociális védőhálózat hivatalból tartók, finoman fogalmazva, „nem is nagyon tudnak róluk”. A Csongrád megyei és a szegedi tanács szociális munkatársai — mint megtudtam — hivatalból, szervezeten, intézményesen nem foglalkoznak a hajléktalanok problémáival. Legfeljebb akkor, ha az otthonatlan idős ember. Az öregeket eddig el tudták helyezni a szociális otthonokban. De csakis a nyugdíjkorhatáron felülieket — arra köti őket a felvételi szabály. Legfeljebb még a betegeket. Az elfekvőtérítettek ágyai a szociális otthoni, a gondozóházi helyek azonban egyre kevesebbnek bizonyulnak a „hivatalosan rászoruló”-nak minősíthetőknek is. A

hajléktalanok számára pedig „hivatalos” létesítményként még egy átmeneti szállásra, egy éjjeli menedékhelyre sem futja, Szegeden. (Nyilvánvaló pedig, hogy a segítségére szorulóok száma a miénkhez hasonló nagyvárosokban növekedik.) Mindössze a drogambulancia két szobájának néhány ágya ad menedéket a Fésű utcában, fiataloknak. Sorstársi segítőkészségből, emberbaráti szeretetből fakadóan az alkoholelles klub próbálkozik még a városban egy kétszobás átmeneti szállás létesítésével. S néhány karitatív hajlamú egészségügyi szorgalmazza, hogy ha az új klinikai tömb megnyílik, akkor a Pulz utcai épület felszabaduló helyiségeiben kaphassanak a hajléktalanok menedéket. Egy-két emberbarát magánszorgalmú próbálkozása éjjeli szállások létesítésének szervezésére, s egyházi jó szándékok, segítőkészségek. Ennyi!

S míg mindezt kesernyész szájizzal leírom, „irigykedek” egy másik nagyvárosra, Pécsre, ahol már futotta arra, hogy lakásokat vegyenek, tegyenek alkalmassá átmeneti otthonoknak... Ott mintha már jobban éreznék a jelenséget, mintha jobban tudnák, hogy a *hajléktalan nem számkivetendő, deviáns személyiséget* jelenthet csak. Hanem egyre inkább a *kilátástalan helyzetbe sodródókat* is. Aki között sok a beteg, s még több a magányos. A velük való törődés pedig embermentő akció. Erre alakult a közelmúltban a „*Hajléktalanokért*” társadalmi bizottság, amely országos összefogásra szólít. Szerény, átmeneti szállásokat szeretnének kialakítani (például volt raktárakból, barakképületekből, szükséglakásokból, megszűnő munkásszállókból), továbbá tenni azért, hogy változzanak, humanusabbak legyenek egyes, az otthontalanság köré érintő jogszabályok (például a lakbérrendezésre, a kilátoltatásra, az önkényes beköltözésekre vonatkozó). Számukra már nyilvánvaló, hogy a hajléktalanok és a fejük fölül a tető elvesztésével fenyegetettek ezreiben nem elsősorban az önhitt kell keresni (noha kétségtelen, hogy sokuknál az is van), nem adminisztratív, esetleg rendőrhatalási úton kell „elintézni” a gondjaikat, hanem segítő kezelt kellene nekik nyújtani. Összefogva. Úgy lenne erő — *legalább egy átmeneti szállás létesítésére Szegeden is*. Ha a tanácsiak, a vöröskeresztesek, a drogellenesek, az egyházak, az alkoholizmus ellen küzdők, az egészségügy, a szociálpolitika illetékesei és önkéntesei, az emberségből segíteni akarók együtt mozdulnának... Akkor talán tudnánk, hogy „hová tegyük”, hogyan segítsük ki lehetetlen helyzetéből az egyre több hajléktalant. Akiiket nem lehet sem megvetni, sem sajnálkozva sorukra hagyni. Mert sorsuk biztosan a pusztulás és a pusztítás. Ma Magyarországon mintegy 35 ezer embernek...

Szabó Magdolna

Agrár reformkörök találkozója Dunapatajon

A mozdulatlanság csak látszat

Nem oly rég sűrűn szerepelt a hírekben, hogy egy-egymegyében agrár reformkör alakult. A Csongrád megyeiről mi is beszámoltunk. Azóta csend. Közben az élet újabbnál újabb gondokkal szembesíti a honpolgárt; aratási demonstráció, most egy húshiány előszele, s holnap ki tudja, melyik csúcsa fog a jéghegynak előbukkanni. Tudtommal a körök épp azért alakultak, hogy a parasztság eligazodjon körünk kihívásai között, s cselekvő részese legyen sorsa alakításának. Nagy Huszain Tibort, bordányi szakszervezeti elnököt, a reformkör megyei vezetőjét kérdeztem, mi az oka a hallgatásnak?

— A mozdulatlanság csak látszat, júniusban az országos választmány a sarkalatos kérdésekben kialakítandó álláspontunk megalapozására bizottságokat hozott létre. A témakörök röviden: tulajdonreform, érdekképviselet, politikai képviselet, a követendő agrárpolitika. Ezek a vizsgálódások mostanra értek be úgy, hogy színre léphetünk vele, s megvitassuk az érintettekkel. Ezért szervezzük most az augusztus 12-iki dunapataji országos agrártalálkozót és ifjúsági fesztivált. A társzervező az Efisz, az élelmiszer-gazdasági és falusi fiatalok nemrégiben alakult szövetsége.

— A program?

— A művelődési házban délelőtt tíztől ismertetjük a bizottság véleményét. S nyomban sort kerítünk a hozzászólásokra, vitákra is. A tulajdonreformról, a földtulajdon rehabilitációjáról én fogok szólni. Közben a Szelidi-tónál szabaddis programok peregnék majd. A délután hatkor kezdődő politikai fórum is érdekesnek ígérkezik. A meghívottak az MSZMP, az MDF, SZDSZ, MSZDP, FMDP, Kiszagapárt, Néppárt, valamint a MEM, az agrárreformkörök és az Efisz vezetői.

— Figyelemre méltó felsorolás. De azt hiszem, az sem mellékes, kiket várnak a hallgatóság soraitba. Tekintve, hogy vitában csiszolód-

nak a nézetek, lényeges a résztvevők indíttatása.

— Vízválasztónak érzem a rendezvényünket. Ugyanis, ha nem sikerült az alaptétel-időben és a józan észre hallgatva tisztáznunk, akkor az élelmiszer-gazdaság átváltozása érzelmi alapokon robbanásszerűen fog végbementni. S ekkor válhat igazán kiszolgáltatottá a parasztság. Felgyorsult a szövetkezeti vezetők polarizálódása, ami annyit jelent, egy részük a változásoktól félve konzervatívává vált. Nem szeretném, ha csak az elnökök jönnének el. A közvetlenül érintettek teljes körének a véleménye lehet csak hiteles kiindulópont. Most ki fog derülni, valódi erőt tudunk-e képviselni, s áll-e mögöttünk tömegbázis.

T. Sz. I.

Jönnek-e a lipcseiek Szegedre?

Vásári terefere

térium „adja áldását” az elképzelésre.

Igaz, most nem is ilyen szándékkal látogattak Szegedre a lipcseiek. Sokkal inkább azért, hogy a szeptember elején megnyíló vásárról tájékoztassák magyar üzletfeleiket. A nagy hírű vásáron hazánk ötven vállalata mutatkozik be, több mint 3 ezer 200 négyzetméteren.

— A lipcsei seregszemle több évtizede mintavásár. Azaz, nemcsak az áruk bemutatására, hanem konkrét üzletkötésre is törekednek az itt megjelent vállalatok. Arról is szót kell ejteni, hogy hídunk szánjuk ezt a seregszemlét. Kapcsolatépítésnek Kelet- és Nyugat-Európa között.

— Az az igazság, hogy az elmúlt időben a kereskedelmi munka területén a külföldiek megnehezítettek — veti közbe Eckard May kereskedelmi tanácsos. A magyar kereskedelmi liberalizálás komoly feladatot je-

lent nekünk is és az itteni vállalatoknak is. A jövőben elsődleges kell hogy legyen a közvetlen partneri viszony. A vállalat és vállalat közötti együttműködés.

— Ennek azonban egyelőre nagy korlátot szab a két ország közötti kontingensmegállapodás!

— En ezt nem tartom rossznak. Ezek csak irányszámok. Év közben sokszor változnak, és változhatnak is. Fontos, hogy megtaláljuk a közvetlen piaci partnereket. Mi optimistán ítéljük meg a helyzetet.

A tegnapi beszélgetésen részt vevő vállalatvezetők már kevésbé. Az elmúlt években például a Szegedi Kéziszerszármagár Leányvállalat exportja csökkent, holott minden jel arra mutat, volna igény az NDK-ban a szegedi ollókra, fogókra. Igaz, ezt fordítva is elmondhatjuk. Az arató- és cséplőgépek nálunk mutatkozó hiányára ugyanis az egyik lipcsei kereskedő mindössze ennyit válaszolt: „Miért nem rendelünk többet? Ők szívesen szállítanának.”

Rafai Gábor

Jogutód sem lesz

(Folytatás az 1. oldalról.)

héten megszűnik a tízmillió forint mínuszt „eredményező” bútorlapgyártás. Árulják a telefont ezt az üzemet. A vevő még gondolkodik. Különböző ésszerűsítő intézkedésekkel, értékesítéssel akár nullát is murint dolgozni. Várhatóan a tathat a pécsi idei mérlege. A szép jövő azonban hozzájuk aligha köztört be. Ők kapták eddig a más vállalatok által „levetett” technológiát. A szegény rokon támogatására január elsejétől sem jogi keret, sem pénz nem lesz.

Január 1-je után a tröszt központban most dolgozók közül a vagyonkezelő központban, a Budapest Holding szegedi kirendeltségén kaphatnak munkát. Két korlátozott felelősségű társaság megalapítását is tervezik. Olyan elképzelések vannak, hogy a kereskedelmi ügyeket közülük az egyik végezné. Am a leg-nagyobb készárutermelő két szegedi vállalat még nem mondott igent erre az elképzelésre. Többen koren-

gulhatnak. Sokuknak a vállalatok kínálnak munkát. De elképzelhető, hogy néhány tíz embernek más gazdálkodó egységeknél kell munka után nézni.

A most alakuló hat részvénytársaságnál sem lehet majd a régi metódus szelekkel akár nullát is murint dolgozni. Várhatóan a vezetőikkel szemben növekednek meg elsősorban a hozzájuk aligha köztört be. Ők kapták eddig a más vállalatok által „levetett” technológiát. A szegény rokon támogatására január elsejétől sem jogi keret, sem pénz nem lesz.

Felszínes dolog lenne csak annak örülni, hogy megszűnik egy monstrum, széjelszakad egy monopólium. A Hungarohemp felszámolásával egy szegedi központú nagyvállalat korszaka ért véget. Ezután a termelési körülményeket (közvetve és közvetlenül) itt is Budapesti diktálják majd. Ezen pe-mondott igent erre az elképzelésre. Többen koren-

Bólc István